

ZAKLOPILA SE REDATELJSKA KNJIGA

Dubrovčani se oprostili od barda teatra Joška Juvančića

U više od pola stoljeća karijere

Joško Juvančić Jupa je režirao brojne, danas već kultne kazališne predstave diljem Hrvatske te je bio i dugogodišnji ravnatelj dramskog programa Dubrovačkih ljetnih igara

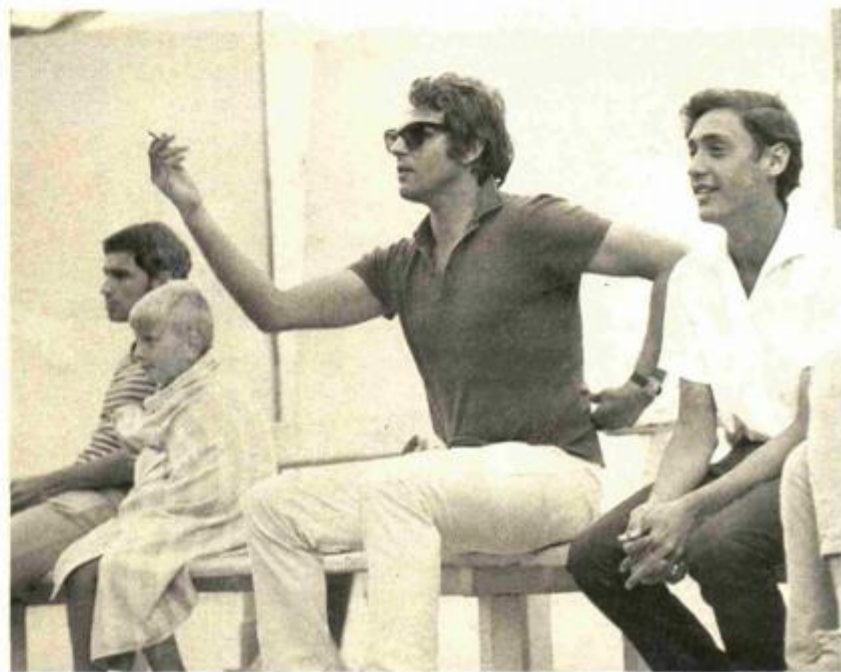
Piše DuList
 Foto
 Grad Dubrovnik

U KAZALIŠTU MARINA DRŽIĆA u uto-rak održana je komemoracija povodom odlaska istaknutog dubrovačkog kazališnog redatelja i pedagoga Joška Juvančića. Veliki Jupa napustio nas je proteklog tjedna, međutim njegov trag neizbrisiv je među generacijama dramskih umjetnika te publike, kako Grada tako i čitave Hrvatske.

— Uvijek sam volio kazalište. Za vrijeme studiranja postao sam Gavellin asistent. Od njega sam puno naučio o režiji, kazalištu i glumcima te životu uopće. Glumca se ne može režirati. Može mu se pomoći ili odmoći. Kako mu pomoći, tu nema pravila. Svaki glumac zatvoren je svijet za sebe i način prilaznja stvar je redateljske intuicije. Stoga mislim da redateljska uloga mora biti poticajna. Nikako se ne smije pretvoriti u redateljsku samovolju – govorio je nekad Jupa, pročitala je na Velikoj sceni glumica Dubrovkinja Perica Martinović.

Doživotni knez dubrovačkog teatra
 Joško Juvančić Jupa bio je, rekao je ovim povodom dramaturg i kazališni kritičar Hrvoje Ivanković, knez dubrovačkog teatra čiji je mandat bio doživotan:

— Osim kao redatelj i dugogodišnji ravnatelj dramskog programa Igara, Joško Juvančić bio je studentima zagrebačke Akademije likovnih umjetnosti jedan od najomiljenijih pedagoga koji nije samo odgojio brojne generacije hrvatskih glumaca, nego je mnoge od njih kroz svoje predstave kroz velika vrata i uveo u svijet kazališta. Svakako najpoznatiji, ali ne i jedini takav primjer je

Goran Višnjić kojemu je dao povjerenje kao studentu treće godine glume. Kazališni ljudi koji su s Jupom imali priliku surađivati i družiti se jednako će ga tako pamtili po posebnoj vrsti šarma i duhovitosti, po onom specifičnom dubrovačkom osjećaju za akomodavanje te autoironiji kojom je znao to plasirati. Jupa je, naime, u kazalištu, ali i izvan njega uvijek bio kazališno biće u onom najboljem i najplemenitijem smislu pa će se njegov odlazak itekako osjetiti i pod svjetlima reflektora i u kazališnim kulorima gdje je podjednako često bio tema i protagonist.

Od Juvančića dirljivim govorom oprostila se i svojedobno njegova studentica, a kasnije suradnica Doris Šarić Kukuljica. Kako je kazala s Jupom je vezalo 43-godišnje poznanstvo, on nije volio previše riječi, ipak svojim nedovršenim rečenicama i mimikom davao je savršene upute svakom koji se odvažio zakoračiti na daske koje život znače.

— Previše riječi je premalo misli. Jupa

nikad nije imao previše riječi. Dapače, savršeno je komunicirao odabranim manjkom, poluzavršenim rečenicama kao neki mađioničar uspijevao je da ga svi razumiju. Sve je bilo kristalno jasno i bogato sadržajem. Na taj nas je svoj jedinstven način kao studente na Akademiji upoznao s tajnama glumačke vještine i kazališne umjetnosti, na taj nam je način davao redateljske upute i tako je u životu pričao. Kroz taj uski, isfiltrirani kanal komunikacije curila je njegova duhovitost, lucidnost, nevjerovatna inteligencija, intuicija i cinizam, nježnost, oporosti i još puno toga što jedna tako bogata i kompleksna osoba u sebi nosi – iznijela je.

Nekoliko riječi s prisutnima podijelio je gradonačelnik Mato Franković koji je proslavljenog Dubrovčanina nazvao našim poklisarom teatra.

— Polako jedan po jedan odhodu dubrovački gospari, a Jupa je bio upravo to. Pravi gospar, velik kao platinina – poručio je Franković na kojeg se

Toliko je tu al-kemiju govora izučio da se te njegove fantastične britke, pametne, mudre, duhovite i brižne rečenice pojavljuju odat-svuda, iskaču i nameću se, zaokružene onim prekrasnim uvodom 'Gle, Krešča nek' ti ja rečem nešto', a završavaju s onim pete-rosmislenim smiješkom koji u sebi nikad nije imao trun-ka negativnog – Dolenčić

nadovezao župan dubrovačko-neretvanski Nikola Dobroslavić.

— Mnogi ljudi vole rodni kraj, ali samo rijetki tu ljubav uspijevaju sačuvati za nas i predstaviti ga drugima u najboljem svjetlu. Joško je ljubav prema Gradu često ponosno dijelio s kolegama redateljima i otkrivao im pozornice diljem Dubrovnika, ujedno dajući prostorima nove vrijednosti. Mali segmenti tako su postajali veliki simboli predstava koje on potpisivao – dodao je.

'Minu vrijeme od učitelja'

Čast poznavati ga te raditi s njim rame uz rame kao asistent još dalekih 80-ih imao je i redatelj Krešimir Dolenčić.

— Jupa će za mene uvijek biti fresak i nikad star jer nije umio biti star. Postojao je i trajao vazda uvijek isti. Zbog toga je to poštovanje i ljubav koje se nikad i ni kod koga nije za njega promijenilo. Citirat ću Dinku Jeričević: 'Nije problem napraviti dobru predstavu. Uspjeh je kad traješ'. Istina je – kad teatar budućnosti postane post-teatar, kad nestane i dode neki novi, ali ti si tu i dišeš, radiš kazalište za neku novu i drugu publiku. Traješ, a to mogu samo najveći učitelji, ne profesori. Kako Negromant kaže: 'Minu vrijeme od zlata', a ja ću reći – minu vrijeme od učitelja pa se sjetim svoje zbornice. Od Ranka Marinkovića preko Tonka Lonze do Jupe. Hvala Bogu neki su još živi pa s njima mogu porazgovarati, a s Jupom nisam prestao niti ću prestati. Toliko je tu alkemiju govora izučio da se te njegove fantastične britke, pametne, mudre, duhovite i brižne rečenice pojavljuju odasvuda, iskaču i nameću se, zao-kružene onim prekrasnim uvodom 'Gle, Krešca nek' ti ja rečem nešto', a završavaju s onim peterosmislenim smiješkom koji u sebi nikad nije imao trunke negativnog – ispričao je Dolenčić.

Jupin prijatelj od 2004. kada je postavio Vojnovičev 'Ekvinociju' na Lokrum, vatrogasac Tomislav Margaretić pak se prisjetio tog razdoblja njihova druženja.

— Jupa je nekad bio zadovoljan s ekipom pa ih je hvalio, a nekad bi bilo i povišenih tonova, najčešće kad bi netko bio lijen ili bi falio tekst. Jupa nikad ne bi gledao predstavu nego bi s nama došao u stranu i slušao iz daljine. Znao je sve naše muke, a oduševilo me s koliko je pažnje pratio kad su htjeli maknuti vatrogasce s Lokruma. Prošle su godine, Jupa je počeo nositi štap, još malo je usporio hod, ali crne naočale po danu i po noći ostale su njegov zaštitni znak. Prije nekoliko godina odjednom je nestao sa Straduna i saznao sam da je pošao u Dom poviše svojih Pila. Često sam ga išao poviriti do nesretnog COVID-a. Radovao se malih stvarima – kafi s kroasanom i čakuli o Gradu – prisjetio se Margaretić.

Dugogodišnja suradnica te prijateljica redateljica bila je i glumica Perica Martinić koja se spomenula njegovih naputaka upravo za ulogu u nagrađivanom 'Ekvinociju'.

— Kad sam te pitala kako ću ja igrati Luciju u Ekvinociju jer ona ima 80 godina, rekao si: 'Znaš, bome, tetu Linu Siminiati. Budi ona, što ću ti drugo reć'. Kako točno i jednostavno, na svakoj probi, na prelijepom Lokrumu, na hridima prema Italiji, dugo se i ozbiljno radilo. Znao si kako izvući ono najbolje. Na oko banalna uputa ubadala bi gdje treba, a to je – 'Glumi bolje'. Nikad me u profesionalnom životu nije bilo sram zazvati te i pitati za savjet. Sjećam se naših putovanja Mlikoti u Zagvozd, još nije bilo autoceste pa sam vozila preko Staševice i dalje serpentinama. Na jednom mjestu si tražio da stanem. Uzeo si boket cvijeća iz auta i rekao mi: 'Znaš ovdje je moja majka Luce bila učiteljica i tu je pokopana moja sestra'. Nastavili smo put do Zagvozda gdje nas je dočekao Vedranov otac i odveo u konobu na pršut i vino. Onda si me pitao znam li koje je vino najbolje – bijelo, hladno i džabe. Kasnije smo jutro pod sloganom 'Kad jaganjci utihnū' jutro dočekali s pjesmom, veseljen i, naravno, pričama o teatru – ispričavala je Martinić.

Ime upisano je među velikane

Odlaskom Joška Juvančića Jupe, izrekla je za kraj ravnateljica Dubrovačkih ljetnih igara Ivana Medo Bogdanović, izgubili smo velikana u punom smislu te riječi. Ogroman je ovo gubitak za ukupnu hrvatsku kulturu, no osim toga izgubljen je jedan član festivalske obitelji.

— Utoliko je Jupin odlazak osobniji i tužniji. Jedno poglavlje povijesti danas se zatvara. Jupa sada zauzima mjesto u Panteonu najzaslužnijih kazališnih umjetnika. Uz Branka Gavellu i Kostu Spajića, učenik je zasjeo ravnopravno uz svoje učitelje – kazala je Medo Bogdanović te pročitala poruku intendantice Igaru Dore Ruždjak Podolski:

— Tvoje riječi: 'Glumi bolje', u meni su osobno uvijek rezonirale kao poziv. Poziv na bolje, svjesnije, savjesnije i odgovornije, poziv na pomicanje granica kao svojevrsna, gotovo bi rekla, trenerska metoda koja potiče na širenje vlastitih potencijala na polju atletike umjetničke duše. Uvijek duhovit, spreman na dijalog, živog duha Joško Juvančić je umjetnik koji je odgojio generacije glumaca i to ne samo kao pedagog na Akademiji već kao kazališni stvaralac koji je pored vrhunskih redateljskih dostignuća ponajviše proslavio živu riječ hrvatske književne baštine. Njegovo ime upisano je među velikane i tamo će zauvijek ostati. 'Glumi bolje' – zvonit

Jupa je, naime, u kazalištu, ali i izvan njega uvijek bio kazališno biće u onom najboljem i najplemenitijem smislu pa će se njegov odlazak itekako osjetiti i pod svjetlima reflektora i u kazališnim kuloarima gdje je podjednako često bio tema i protagonist – Ivanković

će uvijek ulicama Grada, baš kao što je svaki Jupin prolazak Stradunom to činio.

Podsjetimo, u više od pola stoljeća karijere Joško Juvančić Jupa je režirao brojne, danas već kultne kazališne predstave te je bio i dugogodišnji ravnatelj dramskog programa Dubrovačkih ljetnih igara. Kako su napisali iz ove kulturne ustanove, prve važnije redateljske korake ostvario je upravo u dubrovačkom kazalištu ('Dubrovački skerac' Feđe Šehovića 1961., Molièreova 'Škola za žene' 1962.), kojemu će se i kasnije redovito vraćati postavljajući, pored ostalih, djela Držića, Schisgala, Bettija, Obaldije, Euripida, Ostrovskog, De Filippa, Vojnovića i Goldonija.

Široj hrvatskoj javnosti Juvančić se nametnuo sredinom šezdesetih kada u zagrebačkim kazalištima režira nekoliko višestruko važnih i poticajnih predstava – od Schisgalovih 'Daktilografa' i 'Tigra', u Teatru &TD, preko Tollerova 'Hinkemanna' i Ghelderodeovih 'Škole za lude' i 'Escoriala' u Gavelli, do Goldonijeva 'Velikog smiješnog rata' u HNK. Od tada će režirati iznimno veliki broj predstava u gotovo svim hrvatskim teatrima, podjednako uspješno se noseći s klasicima domaće i svjetske dramske književnosti.

U tom kontekstu osobito su važne njegove postave Držićeva 'Plakira iliti Grižule' i 'Dunda Maroja', Shakespeareaova 'Sna Ivanjske noći', Vojnovičeve 'Dubrovačke trilogije', Vetranovićeve 'Kako bratja prodaše Jozefa' te crkvenog prikazanja 'Ecce homo' na dubrovačkom festivalu, ali i komada suvremenih pisaca poput Bakarića, Brešana, Ionescoa, Simonea, Cooneyja pri čemu su neka od tih uprizorenja – primjerice 'Rosencrantz i Guildenstern su mrtvi' Toma Stopparda u &TD-u 1971. – postala amblematskom kazališnom oznakom svog vremena.

Raznolikost Juvančićevih kazališnih iskustava upotpunjuju i brojne režije predstava za djecu, kao i lutkarskih predstava za djecu i odrasle ('Skup', 'Osman', 'San Ivanjske noći'), a posebno poglavlje njegove profesionalne biografije vezano je uz Igre u čijem je umjetničkom rukovodstvu naprekidno bio nazočan dvadesetak godina, obnašajući od 1986. do 2001. ulogu umjetničkog direktora, odnosno umjetničkoga ravnatelja dramskog programa.

Za svoj umjetnički rad, Juvančić je dobio niz uglednih nagrada i priznanja među kojima se ističe nagrada 'Vladimir Nazor' za životno djelo 2000., nagradu Dubravko Dujšin 1982., nekoliko nagrada Hrvatskog društva dramskih umjetnika (Nagrada hrvatskog glumišta za najboljeg redatelja), a u 2016. godini dobio je nagradu Grada Dubrovnika za životno djelo.

'Glumi bolje' – zvonit će uvijek ulicama Grada, baš kao što je svaki Jupin prolazak Stradunom to činio – Ruždjak Podolski